

**KWALIFIKACJE
UPRAWNIAJĄCE W POLSCE
DO WYKONYWANIA ZAWODU REGULOWANEGO
PRACOWNIK SOCJALNY**

Podstawa prawna:

- ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2021 r. poz. 2268 z późn. zm.)

oraz

Omówienie aktualnych regulacji prawnych.

Zgodnie z art. 116 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej pracownikiem socjalnym może być osoba, która spełnia co najmniej jeden z niżej wymienionych warunków:

- 1) posiada dyplom ukończenia kolegium pracowników służb społecznych;
- 2) ukończyła studia na kierunku praca socjalna lub w zakresie pracy socjalnej;
- 3) do dnia 31 grudnia 2013 r. ukończyła studia wyższe o specjalności przygotowującej do zawodu pracownika socjalnego na jednym z kierunków:
 - a) pedagogika,
 - b) pedagogika specjalna,
 - c) politologia,
 - d) polityka społeczna,
 - e) psychologia,
 - f) socjologia,
 - g) nauki o rodzinie;
- 4) ukończyła studia podyplomowe z zakresu metodyki i metodologii pracy socjalnej w uczelni realizującej studia na kierunku praca socjalna lub w zakresie pracy socjalnej, po uprzednim ukończeniu studiów na jednym z kierunków, o których mowa w pkt 3.

Ad. 1. Pracownikiem socjalnym może być osoba, która posiada dyplom ukończenia kolegium pracowników służb społecznych, po otrzymaniu którego absolwenci otrzymują tytuł zawodowy pracownika socjalnego.

Ad. 2. Ukończenie studiów na kierunku praca socjalna, bez względu na zrealizowaną podczas studiów specjalność, uprawnia do wykonywania zawodu pracownika socjalnego.

Natomiast w przypadku określenia zakresu pracy socjalnej, weryfikacja uprawnień do wykonywania zawodu pracownika socjalnego będzie dokonywana w oparciu o treść dyplomu i suplementu, z których jednoznacznie powinna wynikać nazwa kierunku studiów i nazwa zakresu studiów.

Nazwa kierunku studiów wynika wprost z treści dyplomu, jako element obligatoryjny wskazany w przepisach z dnia rozporządzenia z dnia 27 września 2018 r. Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w sprawie studiów (Dz. U. z 2021 r. poz. 661). Absolwent otrzymuje dyplom ukończenia studiów, ze wskazaniem kierunku oraz suplement do dyplomu, w którym uczelnia wpisuje informacje na temat przebiegu studiów. To suplement do dyplomu jest tym docelowym dokumentem, w którym uczelnie zamieszczają szczegóły dotyczące danego kierunku studiów, oraz informacje o zakresie kształcenia. W treści dyplomu oprócz obowiązkowej nazwy kierunku studiów – jako element, fakultatywny – możliwe jest wskazanie również zakresu studiów, w jakim było prowadzone kształcenie. Zgodnie z powyższym, w opinii Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej, ustalenie, czy dana osoba spełnia kryteria niezbędne do wykonywania zawodu pracownika socjalnego, należy przede wszystkim odnosić do nazwy kierunku studiów (wskazanej obligatoryjnie w treści dyplomu) i zakresu studiów (zawartego fakultatywnie w treści dyplomu i obligatoryjnie w suplemencie do dyplomu).

Wobec tego weryfikacja uprawnień do wykonywania zawodu pracownika socjalnego będzie dokonywana w oparciu o treść dyplomu i suplementu, z których jednoznacznie powinna wynikać nazwa kierunku studiów (praca socjalna) i/lub nazwa zakresu studiów (w zakresie pracy socjalnej).

Zwrot „lub w zakresie pracy socjalnej” pozwala na poszerzenie grupy osób, które mogą wykonywać zawód regulowany pracownik socjalny. Jednak zdobyte wykształcenie na studiach „w zakresie pracy socjalnej” musi przygotowywać do wykonywania zawodu regulowanego pracownik socjalny. Kwalifikowanie studiów do danego zakresu odbywać się będzie na podstawie wskazania przez

uczelnie w suplemencie do dyplomu zakresu „praca socjalna”, w jakim prowadzone było kształcenie na danym kierunku studiów.

Ad. 3. Przepis art. 116 ust. 1 pkt 3 dotyczy wyłącznie studentów, którzy rozpoczęli realizację wskazanej wyżej specjalności począwszy od dnia 01 października 2008 r., a dyplom ukończenia studiów uzyskali w nieprzekraczalnym terminie do dnia 31 grudnia 2013 r.

Zatem specjalność przygotowująca do zawodu pracownika socjalnego została wprowadzona **począwszy od roku akademickiego 2008/2009**, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 stycznia 2008 r. w sprawie specjalności przygotowującej do zawodu pracownika socjalnego realizowanej w szkołach wyższych (Dz. U. poz. 158) wydanym na podstawie art. 116 ust. 1a Rozporządzenie określa wykaz godzin przedmiotów oraz praktyk zawodowych, niezbędnych do zaliczenia w celu uznania kwalifikacji do zatrudnienia na stanowisku pracownika socjalnego (wykaz podany poniżej). Zatem treść przepisu art. 116 ust. 1 pkt 3 należy czytać **łącznie** z treścią przepisu art. 116 ust. 1a.

Warunkiem uznania uprawnień do wykonywania zawodu pracownika socjalnego uzyskanych na podstawie przepisów art. 116 ust. 1 pkt 3 i ust. 1a - jest zrealizowanie w toku nauki wymaganej liczby 330 godzin przedmiotów oraz odbycie 240 godzin praktyk zawodowych w zakresie wskazanym rozporządzeniem.

Treść załącznika do **rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 stycznia 2008 r. w sprawie specjalności przygotowującej do zawodu pracownika socjalnego realizowanej w szkołach wyższych** określiła szczegółowo wykaz obowiązkowych godzin przedmiotów oraz praktyk zawodowych do realizacji podczas specjalności przygotowującej do zawodu pracownika socjalnego:

	godzin zajęć
1. Aksjologia pracy socjalnej	15
2. Komunikacja interpersonalna w pracy socjalnej	15
3. Podstawy wiedzy o rozwoju biopsychicznym człowieka w cyklu życia	30
4. Elementy teorii organizacji i zarządzania	20
5. Struktura i organizacja pomocy społecznej	15
6. System prawny pomocy społecznej w Polsce – pomoc świadczona obywatelom polskim oraz cudzoziemcom	15
7. Prawo rodzinne i opiekuńcze w Polsce, system świadczeń rodzinnych i postępowanie wobec dłużników alimentacyjnych	15
8. Teoretyczne podstawy pracy socjalnej	25
9. Metodyka pracy socjalnej	60
10. Projekt socjalny	30
11. Promocja zatrudnienia, instytucje rynku pracy i zatrudnienie socjalne - organizacja i podstawy prawne	15
12. Działalność pożytku publicznego i wolontariat - podstawy prawne i charakterystyka socjologiczna	15
13. Wspieranie zatrudnienia oraz rehabilitacja osób niepełnosprawnych - organizacja i podstawy prawne	15
14. Organizowanie społeczności lokalnej oraz zasady funkcjonowania samorządu terytorialnego	15
15. Superwizja pracy socjalnej	30
Razem	330 godzin

Zakres praktyk zawodowych (240 godzin):

- 1) zapoznanie się ze specyfiką funkcjonowania jednostek organizacyjnych pomocy społecznej oraz instytucji i organizacji zajmujących się pomocą i pracą socjalną na rzecz osób i rodzin wymagających wsparcia, w tym:
 - a) strukturą i organizacją placówek, w których student odbywa praktyki,
 - b) rodzajem świadczonych usług,
 - c) specyfiką osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej pod względem demograficzno-ekonomicznym oraz psychologiczno-społecznym,
 - d) potrzebami osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej,
 - e) stopniem zaspokojenia przez placówki i poza nimi potrzeb osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej;
- 2) aktywne uczestnictwo w działaniach podejmowanych w placówkach, na podstawie umów zawartych z przedstawicielami placówek;

- 3) nawiązanie kontaktów z osobami i rodzinami korzystającymi z pomocy społecznej świadczonej przez placówki;
- 4) współdziałanie w rozpoznawaniu, zaspokajaniu oraz uaktywnianiu potrzeb indywidualnych i społecznych osób i rodzin wymagających wsparcia;
- 5) zebranie materiałów umożliwiających opracowanie i realizację projektów socjalnych.

Każda uczelnia zainteresowana przedmiotowym kształceniem pracowników socjalnych miała prawo określić nazwę takiej specjalności we własnym zakresie, natomiast **absolwent był zobowiązany uzyskać stosowny dyplom ukończenia studiów najpóźniej do dnia 31 grudnia 2013 r.**

W celu potwierdzenia zrealizowania minimum programowego podczas odbytego cyklu studiów, niezależnie od formy kształcenia - dziennej, zaocznej czy wieczorowej studiów wyższych o specjalności przygotowującej do zawodu pracownika socjalnego, **wszystkie wskazane w rozporządzeniu przedmioty, praktyki zawodowe oraz liczby godzin przeznaczonych na ich realizację powinny być uwidocznione w indeksie/suplemencie odnoszącym się do konkretnego dyplomu ukończenia studiów wyższych (pierwszego stopnia/licencjackich/ lub drugiego stopnia/uzupełniających studiów magisterskich lub jednolitych studiów magisterskich).**

O ile, w ramach specjalności wybranej przez studenta na jednym z kierunków wskazanych w ustawie o pomocy społecznej (określenie nazwy specjalności jak zaznaczono powyżej należało do wyłącznej kompetencji uczelni), zostało **zrealizowane minimum programowe przedmiotów i praktyk w liczbie godzin wskazanych ww. rozporządzeniem**, to po ukończeniu nauki i otrzymaniu dyplomu student **uzyskał dodatkowe uprawnienia**, tj. prawo do wykonywania zawodu pracownika socjalnego na podstawie przepisu art. 116 ust. 1 pkt 3 i ust. 1a ustawy o pomocy społecznej.

Należy zaznaczyć, że w treści rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 stycznia 2008 roku w sprawie specjalności przygotowującej do zawodu pracownika socjalnego realizowanej w szkołach wyższych (Dz. U. poz. 158) **nie wskazano możliwości zwolnienia z odbycia praktyk zawodowych**. Tym samym każdy student realizujący kształcenie w ramach specjalności przygotowującej do zawodu pracownika socjalnego był zobowiązany **w ramach jednego cyklu studiów** (licencjackich lub magisterskich) do realizacji całości minimum programowego - zarówno 330 godzin przedmiotów, jak i 240 godzin praktyk wskazanych w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 stycznia

2008 r. w sprawie specjalności przygotowującej do zawodu pracownika socjalnego realizowanej w szkołach wyższych.

Udokumentowanie zrealizowania przez absolwenta wymaganych przepisami ww. rozporządzenia **330 godzin przedmiotów (zgodnie z wykazem przedmiotów i godzin przeznaczonych na ich realizację)** oraz **240 godzin praktyk zawodowych**, uwidocznionych w treści indeksu/ suplementu do dyplomu ukończenia studiów **jest dla pracodawców podstawą potwierdzenia kwalifikacji do wykonywania zawodu pracownika socjalnego w oparciu o przepis art. 116 ust. 1 pkt 3 i ust. 1a ustawy o pomocy społecznej**. Niezrealizowanie podczas jednego cyklu ww. studiów całości minimum programowego określonego rozporządzeniem skutkuje brakiem nabycia przez studenta **uprawnień** do zatrudnienia na stanowisku pracownika socjalnego na podstawie przepisów art. 116 ust. 1 pkt 3 i ust. 1a ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej.

Przepisy rozporządzenia wydanego na podstawie przepisów art. 116 ust. 1 pkt 3 i ust. 1a miały charakter przepisów przejściowych ponieważ odnoszą się do studentów, którzy dyplom ukończenia studiów na podstawie rzeczonych przepisów uzyskali w nieprzekraczalnym terminie do dnia 31 grudnia 2013 r.

Absolwenci ww. studiów, którzy zrealizowali rzeczone minimum programowe i nabyli uprawnienia do wykonywania zawodu pracownika socjalnego na podstawie przepisów art. 116 ust. 1 pkt 3 i ust. 1a ustawy, niezależnie od stażu pracy w zawodzie, zmiany miejsc zatrudnienia, przerw w zatrudnieniu, a nawet braku stażu pracy w zawodzie, na podstawie obecnie obowiązujących przepisów ustawy o pomocy społecznej posiadają **nieograniczone terminem prawo** do wykonywania zawodu pracownika socjalnego, podejmowania zatrudnienia na tym stanowisku oraz awansu zawodowego.

Ad. 4. Na podstawie ww. przepisu art. 116 ust. 1 - pkt 4 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej ukończenie **studiów podyplomowych** z zakresu metodyki i metodologii pracy socjalnej w uczelni realizującej studia na kierunku praca socjalna lub w zakresie pracy socjalnej, po uprzednim ukończeniu studiów na jednym z kierunków: pedagogika, pedagogika specjalna, politologia, polityka społeczna, psychologia, socjologia, nauki o rodzinie, uprawnia do wykonywania zawodu pracownika socjalnego. Przepis ten wszedł w życie z dniem 30 października 2021 r. Dla tych studiów podyplomowych obowiązuje minimum

programowe wskazane w rozporządzeniu Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z 22 października 2021 r. w sprawie minimalnych wymogów programowych dla studiów podyplomowych z zakresu metodyki i metodologii pracy socjalnej w uczelni realizującej studia na kierunku praca socjalna lub w zakresie pracy socjalnej (Dz. U. poz. 1962). Studia te mogą prowadzić jedynie uczelnie realizujące studia licencjackie lub magisterskie na kierunku praca socjalna lub w zakresie pracy socjalnej. Po ukończeniu tych studiów absolwenci nabędą uprawnienia do wykonywania zawodu regulowanego pracownik socjalny.

Zachowanie praw nabytych w zakresie uprawnień do wykonywania zawodu pracownika socjalnego na podstawie innych niż omówione powyżej przepisów ustawy o pomocy społecznej.

Art. 5 ust. 1, 2 i 3 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o zmianie ustawy o pomocy społecznej (Dz. U. poz. 320)

„Art. 5 ust. 1. Osoby, które przed dniem 1 stycznia 2007 r. otrzymały dyplom wyższej szkoły zawodowej o specjalności praca socjalna, mogą wykonywać zawód pracownika socjalnego.”

Przepis dotyczy osób, które **przed 2007 r.** ukończyły wyższą szkołę zawodową prowadzącą kształcenie o specjalności „praca socjalna”. Absolwent takiej szkoły posiada **dyplom, którego treść nie wskazuje nazwy kierunku studiów, a jedynie ukończenie specjalności „praca socjalna”**.

Wyższe Szkoły Zawodowe, o których mowa w przepisie art. 5 ust. 1, działały w latach 1997-2005 na podstawie przepisów odrębnej ustawy z dnia 26 czerwca 1997 r. o wyższych szkołach zawodowych (Dz. U. poz. 590 z późn. zm.). Ustawa ta utraciła moc na podstawie przepisu art. 276 pkt 3 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym. Na podstawie art. 5 ust. 1 tej ustawy jedynie absolwent wyższej szkoły zawodowej, **który przed dniem 1 stycznia 2007 roku** uzyskał dyplom ukończenia studiów o specjalności praca socjalna (**kierunek studiów nie jest w tym przypadku wskazany w treści dyplomu**), zachowuje na zasadach praw nabytych, prawo do wykonywania zawodu pracownika socjalnego.

Niezależnie od stażu pracy w zawodzie, zmiany miejsc zatrudnienia, przerw w zatrudnieniu, a nawet braku stażu pracy w zawodzie, na podstawie obecnie obowiązujących przepisów ustawy o pomocy społecznej absolwenci ww. studiów posiadają **nieograniczone terminem prawo** do wykonywania zawodu pracownika socjalnego, podejmowania zatrudnienia na tym stanowisku oraz awansu zawodowego.

W przypadku nabycia uprawnień na podstawie ww. przepisu ustawy, aby kontynuować lub podjąć zatrudnienie na stanowisku pracownika socjalnego absolwent przedmiotowych studiów nie jest zobowiązany spełnić dodatkowych warunków związanych z koniecznością uzupełnienia już posiadanego wykształcenia.

„Art. 5 ust. 2. Osoby, które do dnia 1 stycznia 2008 r. otrzymały dyplom uzyskania tytułu zawodowego w zawodzie pracownik socjalny, mogą wykonywać zawód pracownika socjalnego.”

Osoby, które **do dnia 1 stycznia 2008 r.** (we wszystkich poprzedzających ten rok latach) otrzymały dyplom potwierdzający uzyskanie kwalifikacji w zawodzie pracownik socjalny, mogą wykonywać zawód pracownika socjalnego. Oznacza to, że każdy z absolwentów szkoły policealnej (publicznej lub niepublicznej o uprawnieniach szkoły publicznej), posiadający **dyplom potwierdzający uzyskanie kwalifikacji w zawodzie pracownik socjalny**, zachowuje prawo do wykonywania zawodu pracownika socjalnego oraz zatrudnienia i awansowania na tym stanowisku, na zasadach praw nabytych.

Niezależnie od stażu pracy w zawodzie, zmiany miejsc zatrudnienia, przerw w zatrudnieniu, a nawet braku stażu pracy w zawodzie, na podstawie obecnie obowiązujących przepisów ustawy o pomocy społecznej ww. absolwenci szkół policealnych posiadają **nieograniczone terminem prawo** do wykonywania zawodu pracownika socjalnego, podejmowania zatrudnienia na tym stanowisku oraz awansu zawodowego. W przypadku nabycia uprawnień na podstawie ww. przepisu ustawy, aby kontynuować podjąć zatrudnienie na stanowisku pracownika socjalnego posiadacz ww. dyplomu nie jest zobowiązany spełnić dodatkowych warunków związanych z koniecznością uzupełnienia już posiadanego wykształcenia.

„Art. 5 ust. 3. Osoby, które przed dniem 1 stycznia 2008 r. ukończyły lub kontynuowały studia wyższe o specjalności praca socjalna na jednym

z kierunków: pedagogika, politologia, polityka społeczna, psychologia, socjologia lub nauki o rodzinie, po uzyskaniu dyplomu ukończenia tych studiów mogą wykonywać zawód pracownika socjalnego.”

Osoby, które w 2007 r. lub we wszystkich poprzedzających ten rok latach ukończyły studia wyższe (licencjackie lub magisterskie) o specjalności praca socjalna na wyżej wskazanych kierunkach studiów wyższych, z dniem uzyskania dyplomu ukończenia tych studiów nabyły prawo do wykonywania zawodu pracownika socjalnego oraz zatrudnienia na tym stanowisku, na zasadach praw nabytych. Także i osoby, które przed dniem 1 stycznia 2008 r. dopiero były w trakcie realizacji specjalności praca socjalna w ramach wskazanych wyżej kierunków studiów, z dniem uzyskania dyplomu ukończenia tych studiów na zasadach praw nabytych nabyły prawo do wykonywania zawodu pracownika socjalnego oraz zatrudnienia na tym stanowisku. Niezależnie od stażu pracy w zawodzie, zmiany miejsc zatrudnienia, przerw w zatrudnieniu, a nawet braku stażu pracy w zawodzie, na podstawie obecnie obowiązujących przepisów ustawy o pomocy społecznej wszyscy ww. absolwenci wskazanych kierunków studiów o specjalności praca socjalna posiadają nieograniczone terminem prawo do wykonywania zawodu pracownika socjalnego, podejmowania zatrudnienia na tym stanowisku oraz awansu zawodowego. W przypadku nabycia uprawnień na podstawie ww. przepisu ustawy, aby podjąć zatrudnienie na stanowisku pracownika socjalnego absolwent przedmiotowych studiów nie jest zobowiązany spełnić dodatkowych warunków związanych z koniecznością uzupełnienia już posiadanego wykształcenia.

Rozstrzygnięcia, czy ukończona specjalność jest zgodna z wymaganą wprost w ustawie o pomocy społecznej specjalnością praca socjalna, dokonuje się w oparciu o treść dyplomu ukończenia studiów. Tym samym informacje, zawarte w suplemencie do dyplomu lub w innych dodatkowo wystawionych przez uczelnię zaświadczeniach, dotyczące ukończonej przez absolwenta specjalności jak i uzyskanych przez niego uprawnień do wykonywania zawodu pracownika socjalnego, powinny być zgodne z treścią wydanego dyplomu ukończenia studiów oraz przepisami powołanej wyżej ustawy. W przeciwnym przypadku, absolwent nie będzie mógł być zatrudniony na stanowisku pracownika socjalnego, gdyż pomimo wydanego przez uczelnię suplementu lub zaświadczenia o uprawnieniach do wykonywania tego zawodu, w rzeczywistości uprawnień tych nie będzie posiadać.

Ukończenie ww. studiów wyższych (licencjackich lub magisterskich) na kierunkach: pedagogika, politologia, polityka społeczna, psychologia, socjologia lub nauki o rodzinie, lecz o innej specjalności niż „praca socjalna” (przykładowo specjalności „pedagogika opiekuńczo-wychowawcza i praca socjalna”, „praca socjalna i terapia społeczna”, „praca socjalna i opiekuńczo-wychowawcza”, „pracownik socjalny”, „służby socjalne”, „praca socjalna i resocjalizacja”, „polityka socjalna”, itp.) **nie jest równoważne** ze specjalnością wskazaną wprost w ustawie, a tym samym **nie uprawnia** do wykonywania zawodu pracownika socjalnego na podstawie przepisu art. 5 ust. 3 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o zmianie ustawy o pomocy społecznej (Dz. U. poz. 320).

Uprawnienia do wykonywania zawodu pracownika socjalnego na podstawie przepisu art. 5 ust. 3 - bez względu na ukończoną specjalność - nie dotyczą absolwentów kierunku studiów pedagogika specjalna, kierunku studiów administracja, kierunku studiów ekonomia jak i absolwentów innych, niewymienionych w ww. przepisie, kierunków studiów.

Przepisy art. 156 ust. 1, 1a, 3, 4 i 5 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej

„Art. 156 ust. 1. Osoby, które przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy były zatrudnione na stanowisku pracownika socjalnego na podstawie dotychczasowych przepisów, zachowują uprawnienia do wykonywania zawodu.”

Dotyczy to osób zatrudnionych na stanowiskach pracowników socjalnych przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, tj. przed dniem 1 maja 2004 roku i w latach poprzednich (przed 2004 r.) - **pod warunkiem, że osoby te były zatrudnione zgodnie z wcześniej obowiązującymi przepisami, co oznacza że posiadały one w okresie zatrudnienia na stanowisku pracownika socjalnego kwalifikacje wymagane wcześniejszymi przepisami.**

Przepis dotyczy zatem osób, zatrudnionych na stanowisku pracownika socjalnego zgodnie z obowiązującymi przepisami ustawy o pomocy społecznej przed dniem 1 maja 2004 r. i we wcześniejszych latach:

- na podstawie umowy o pracę (zawartej także na czas określony), umowy zlecenia lub umowy o dzieło, od których to umów były odprowadzane składki na ubezpieczenie społeczne,
- niezależnie od okresu zatrudnienia, przerw w zatrudnieniu na tym stanowisku i zmiany pracodawcy,
- zatrudnionych na podstawie umowy o odbycie stażu na stanowisku pracownika socjalnego, jednak pod warunkiem że za okres stażu otrzymały **świadectwo pracy**.

Osoby te zachowują prawo do wykonywania zawodu pracownika socjalnego, na zasadach praw nabytych.

Niezależnie od stażu pracy w zawodzie, zmiany miejsc zatrudnienia i przerw w zatrudnieniu, na podstawie obecnie obowiązujących przepisów ustawy o pomocy społecznej osoby zatrudnione na stanowisku pracownika socjalnego na podstawie przepisów obowiązujących przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, posiadają nieograniczone terminem prawo do wykonywania zawodu pracownika socjalnego, podejmowania zatrudnienia na tym stanowisku oraz awansu zawodowego i nie są zobowiązane spełniać dodatkowych warunków związanych z koniecznością uzupełnienia już posiadanego wykształcenia.

W przypadku nabycia uprawnień na podstawie ww. przepisu ustawy, aby podjąć zatrudnienie na stanowisku pracownika socjalnego absolwent przedmiotowych studiów nie jest zobowiązany spełnić dodatkowych warunków związanych z koniecznością uzupełnienia już posiadanego wykształcenia.

„Art. 156 ust. 1a. Osoby, które przed dniem 1 maja 2004 r. ukończyły studia wyższe na kierunkach: pedagogika, psychologia, politologia, politologia i nauki społeczne lub socjologia, mogą wykonywać zawód pracownika socjalnego.”

Na podstawie tego przepisu uprawnienia do wykonywania zawodu pracownika socjalnego posiadają osoby które przed dniem 1 maja 2004 r. oraz w latach poprzednich ukończyły studia wyższe (licencjackie lub magisterskie) na kierunkach: pedagogika, psychologia, politologia, politologia i nauki społeczne lub socjologia i z różnych powodów nie mogły podjąć pracy w zawodzie, a w momencie ukończenia studiów, **zgodnie z poprzednio obowiązującymi przepisami ustawy o pomocy społecznej**

(tj. przepisami obowiązującymi **przed dniem 1 maja 2004 r.**) posiadałyby uprawnienia do zatrudnienia na stanowisku pracownika socjalnego.

Niezależnie od stażu pracy w zawodzie, zmiany miejsc zatrudnienia, przerw w zatrudnieniu, a nawet braku stażu pracy w zawodzie, na podstawie obecnie obowiązujących przepisów ustawy o pomocy społecznej absolwenci ww. studiów posiadają **nieograniczone terminem prawo** do wykonywania zawodu pracownika socjalnego, podejmowania zatrudnienia na tym stanowisku oraz awansu zawodowego. O prawie tych osób do zatrudnienia na stanowisku pracownika socjalnego decyduje w tym przypadku jedynie fakt ukończenia - przed dniem 1 maja 2004 r., tj. przed dniem wejścia w życie przepisów nowej ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej - studiów wyższych licencjackich lub magisterskich na jednym z kierunków: pedagogika, psychologia, politologia, politologia i nauki społeczne lub socjologia. W przypadku nabycia uprawnień na podstawie ww. przepisu ustawy, aby podjąć zatrudnienie na stanowisku pracownika socjalnego absolwent przedmiotowych studiów nie jest zobowiązany spełnić dodatkowych warunków związanych z koniecznością uzupełnienia już posiadanego wykształcenia.

„Art. 156 ust. 3. Osoby, które w okresie 3,5 roku od dnia wejścia w życie ustawy ukończą studia wyższe magisterskie na kierunkach: pedagogika, psychologia, politologia lub socjologia, mogą wykonywać zawód pracownika socjalnego.”

Osoby, które ukończyły studia magisterskie na wyżej wymienionych kierunkach i uzyskały dyplom ich ukończenia w nieprzekraczalnym terminie **do dnia 31 października 2007 r. - bez względu na ukończoną podczas studiów specjalność**, mogą wykonywać zawód pracownika socjalnego. Osoby te począwszy od dnia uzyskania dyplomu zachowują prawo do wykonywania zawodu pracownika socjalnego, na zasadach praw nabytych. Niezależnie od stażu pracy w zawodzie, zmiany miejsc zatrudnienia, przerw w zatrudnieniu, a nawet braku stażu pracy w zawodzie, na podstawie obecnie obowiązujących przepisów ustawy o pomocy społecznej absolwenci ww. **bez względu na ukończoną podczas studiów specjalność**, posiadają **nieograniczone terminem prawo** do wykonywania zawodu pracownika socjalnego, podejmowania zatrudnienia na tym stanowisku oraz awansu zawodowego. W przypadku nabycia uprawnień na podstawie ww. przepisu ustawy, aby podjąć zatrudnienie na stanowisku pracownika socjalnego, absolwent przedmiotowych studiów

nie jest zobowiązany spełnić dodatkowych warunków związanych z koniecznością uzupełnienia już posiadanego wykształcenia.

„Art. 156 ust. 3a. Osoby, które przed dniem 1 maja 2004 r. rozpoczęły studia wyższe licencjackie lub wyższe magisterskie na kierunkach: pedagogika, psychologia, politologia lub socjologia, po uzyskaniu dyplomu ukończenia tych studiów mogą wykonywać zawód pracownika socjalnego.”

Przepis art. 156 ust. 3a umożliwia wykonywanie zawodu pracownika socjalnego wszystkim osobom, które przed dniem 1 maja 2004 r., tj. **przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej**, rozpoczęły studia licencjackie lub magisterskie na jednym z kierunków uprawniających do wykonywania zawodu pracownika socjalnego przed wejściem w życie przepisów nowej ustawy: **pedagogika, psychologia, politologia lub socjologia**. Dotyczy to zatem osób, które w dniu wejścia w życie ustawy, tj. w dniu 1 maja 2004 r. kontynuowały już ww. studia licencjackie lub magisterskie, a następnie ukończyły te studia.

Przepis ten wszedł w życie z dniem 1 kwietnia 2007 r. **Bez względu na ukończoną podczas studiów specjalność, wskazani powyżej absolwenci zachowują** prawo do wykonywania zawodu pracownika socjalnego, na zasadach praw nabytych. W przypadku tej grupy osób nie ma również znaczenia fakt, iż wcześniej nie pracowały na stanowisku pracownika socjalnego. Niezależnie od stażu pracy w zawodzie, zmiany miejsc zatrudnienia, przerw w zatrudnieniu, a nawet braku stażu pracy w zawodzie, na podstawie obecnie obowiązujących przepisów ustawy o pomocy społecznej, absolwenci ww. studiów, **bez względu na ukończoną podczas studiów specjalność**, posiadają **nieograniczone terminem prawo** do wykonywania zawodu pracownika socjalnego, podejmowania zatrudnienia na tym stanowisku oraz awansu zawodowego. W przypadku nabycia uprawnień na podstawie ww. przepisu ustawy, aby podjąć zatrudnienie na stanowisku pracownika socjalnego absolwent przedmiotowych studiów nie jest zobowiązany spełnić dodatkowych warunków związanych z koniecznością uzupełnienia już posiadanego wykształcenia.

„Art. 156 ust. 4. Osoby zatrudnione przed dniem wejścia w życie ustawy na stanowisku aspiranta pracy socjalnej, które w okresie 3,5 roku od dnia wejścia w życie ustawy ukończą studia wyższe na kierunkach: pedagogika, psychologia,

politologia lub socjologia i uzyskają tytuł licencjata, mogą wykonywać zawód pracownika socjalnego.”

Osoby, które przed dniem wejścia w życie ww. ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej, tj. przed dniem 1 maja 2004 r. były zatrudnione na stanowisku aspiranta pracy socjalnej i w nieprzekraczalnym terminie do dnia 31 października 2007 r. ukończyły studia licencjackie na kierunkach wskazanych ww. przepisem ustawy, to począwszy od dnia uzyskania dyplomu ukończenia studiów i bez względu na ukończoną podczas studiów specjalność mogą wykonywać zawód pracownika socjalnego. Przepis dotyczy zatem osób, które w dniu wejścia w życie nowej ustawy o pomocy społecznej, tj. w dniu 1 maja 2004 r. były zatrudnione na stanowisku aspiranta pracy socjalnej i uzyskały dyplom ukończenia wymienionych w przepisie studiów w nieprzekraczalnym terminie do dnia 31 października 2007 r. Osoby te począwszy od dnia uzyskania dyplomu zachowują prawo do wykonywania zawodu pracownika socjalnego, na zasadach praw nabytych. Niezależnie od stażu pracy w zawodzie, zmiany miejsc zatrudnienia, przerw w zatrudnieniu, a nawet braku stażu pracy w zawodzie, na podstawie obecnie obowiązujących przepisów ustawy o pomocy społecznej absolwenci ww. studiów posiadają nieograniczone terminem prawo do wykonywania zawodu pracownika socjalnego, podejmowania zatrudnienia na tym stanowisku oraz awansu zawodowego. W przypadku nabycia uprawnień na podstawie ww. przepisu ustawy, aby podjąć zatrudnienie na stanowisku pracownika socjalnego absolwent przedmiotowych studiów nie jest zobowiązany spełnić dodatkowych warunków związanych z koniecznością uzupełnienia już posiadanego wykształcenia.

Uwaga: Przepis ten nie odnosi się do osób zatrudnionych na stanowisku aspiranta pracy socjalnej, które podjęły pracę na stanowisku aspiranta pracy socjalnej już po wejściu w życie przepisów ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, tj. po dniu 1 maja 2004 r.

„Art. 156 ust. 5. Osoby zatrudnione przed dniem wejścia w życie ustawy na stanowisku aspiranta pracy socjalnej, które w okresie 5,5 roku od dnia wejścia w życie ustawy ukończą studia wyższe magisterskie na kierunkach: pedagogika, psychologia, politologia lub socjologia, mogą wykonywać zawód pracownika socjalnego.”

Osoby, które przed dniem wejścia w życie ww. ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, tj. przed dniem 1 maja 2004 r. były zatrudnione na stanowisku aspiranta pracy socjalnej, o ile ukończyły studia magisterskie na kierunkach

wskazanych przepisem ust. 5 w nieprzekraczalnym terminie do dnia 31 października 2009 r., począwszy od dnia uzyskania dyplomu ukończenia studiów i bez względu na ukończoną podczas studiów specjalność mogą wykonywać zawód pracownika socjalnego. Osoby te począwszy od dnia uzyskania dyplomu zachowują prawo do wykonywania zawodu pracownika socjalnego, na zasadach praw nabytych. Niezależnie od stażu pracy w zawodzie, zmiany miejsc zatrudnienia, przerw w zatrudnieniu, a nawet braku stażu pracy w zawodzie, na podstawie obecnie obowiązujących przepisów ustawy o pomocy społecznej absolwenci ww. studiów mają nieograniczone terminem prawo do wykonywania zawodu pracownika socjalnego, podejmowania zatrudnienia na tym stanowisku oraz awansu zawodowego. W przypadku nabycia uprawnień na podstawie ww. przepisu ustawy, aby podjąć zatrudnienie na stanowisku pracownika socjalnego absolwent przedmiotowych studiów nie jest zobowiązany spełnić dodatkowych warunków związanych z koniecznością uzupełnienia już posiadanego wykształcenia.

Uwaga: Przepis ten nie odnosi się do osób zatrudnionych na stanowisku aspiranta pracy socjalnej, które podjęły pracę na stanowisku aspiranta pracy socjalnej już po wejściu w życie przepisów ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, tj. po dniu 1 maja 2004 r.

INFORMACJE DODATKOWE:

Zawód pracownika socjalnego w Polsce jest zawodem regulowanym, podlegającym szczególnym uregulowaniom prawnym w zakresie dopuszczenia do jego wykonywania. Określenie uprawnień do wykonywania zawodu pracownika socjalnego wynika wyłącznie i wprost z przepisów ustawy o pomocy społecznej.

Na stanowisku pracownika socjalnego nie można zatrudniać zarówno osoby dopiero rozpoczynającej studia wyższe lub kontynuującej studia, jak również absolwentów szkół wyższych, którzy nie spełniają wymogów kwalifikacyjnych do wykonywania zawodu pracownika socjalnego, określonych przepisami ustawy o pomocy społecznej.

Osoby, które nie posiadają kwalifikacji wskazanych w ustawie o pomocy społecznej, nie mogą być zatrudnione na stanowisku pracownika socjalnego i wykonywać jego zadań, w tym w szczególności przeprowadzać rodzinnych wywiadów środowiskowych (art. 107 ust. 3) oraz na tej podstawie ustalać czy proponować formy pomocy jak również zawierać kontrakt socjalny z osobą lub rodziną (art. 108). Zgodnie

z obowiązującymi przepisami ustawy o pomocy społecznej wywiady środowiskowe, praca socjalna (art. 119) jak i zawieranie kontraktu socjalnego należą do kompetencji pracownika socjalnego, natomiast inni pracownicy nie mają w tym zakresie stosownych uprawnień. Osoby nie posiadające prawa do zatrudnienia na stanowisku pracownika socjalnego nie mogą pracować na tym stanowisku, a fakt zatrudnienia niezgodnego z prawem nie powoduje z kolei nabycia przez pracownika uprawnień do dalszego zatrudnienia w zawodzie. **Oznacza to brak podstaw prawnych do zaliczenia okresu, w którym pracownik był zatrudniony na stanowisku pracownika socjalnego niezgodnie z obowiązującymi przepisami ustawy o pomocy społecznej, do stażu pracy wymaganego do podjęcia szkolenia I lub II stopnia specjalizacji w zawodzie pracownik socjalny.**

Osoba zatrudniona na stanowisku pracownika socjalnego niezgodnie z prawem, tj. osoba która nie posiada uprawnień do wykonywania tego zawodu nie może przystąpić do szkolenia specjalizującego w tym zawodzie. Staż pracy na stanowisku pracownika socjalnego dotyczy wyłącznie okresu/okresów zatrudnienia w oparciu o zgodność z przepisami ustawy o pomocy społecznej, z jednoczesnym uwzględnieniem daty wprowadzenia i obowiązywania danego przepisu.

Uzyskanie specjalizacji z zakresu organizacji pomocy społecznej w toku studiów podyplomowych nie jest równoważne z nabyciem kwalifikacji pracownika socjalnego. Specjalizacja z zakresu organizacji pomocy społecznej jest przeznaczona dla osób, które mają zamiar ubiegać się o kierowanie jednostką organizacyjną pomocy społecznej (art. 122 ust. 1 i 4 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej) i nie dotyczy uprawnień pracownika socjalnego.